

Superman in de stad?

In Situ > Tekst: Indira van 't Klooster > Beeld: Architectuur Lokaal

“...but not even a *superman* can manage the *impossible* feat of always showing up *everywhere* the instant he's *needed*.” Onder deze titel organiseren Max van Aerschot en Noud de Vreeze, stadsarchitecten van respectievelijk Haarlem en Amersfoort, een serie bijeenkomsten voor stadsarchitecten. Het zijn de woorden ‘superman’, ‘impossible’, ‘everywhere’ and ‘needed’ die niet alleen een goede typering bieden van het werkveld, maar ook van de inherente onmogelijkheden in de functie van stadsarchitect. Alle reden om daar met collega's over van gedachten te wisselen.

Het is niet de eerste keer dat alle stadsarchitecten van Nederland bij elkaar worden geroepen. In 1994 bracht Architectuur Lokaal hen bij elkaar, en in 2006 nog een keer, nu in samenwerking met het Atelier Rijksbouwmeester. Bij beide bijeenkomsten viel op hoe verschillend de functie van stadsarchitect wordt ingevuld. Geen functieomschrijving, werkveld, positie of ambitie is gelijk. Daardoor leek er weinig aanleiding om te komen tot reguliere samenkomsten.

Ter illustratie, het werkveld in Haarlem en Amersfoort. De Vreeze: ‘Stadsarchitect zijn in Amersfoort is een uitdaging. Amersfoort heeft een duidelijk karakter door de scherpe scheiding tussen stad en ommeland, door de ruimtelijk leesbare ontwikkelingsgeschiedenis en de invloed van het ambitieuze gemeentebestuur door de jaren heen.’ Toch is zijn baan momenteel niet eenvoudig. Door de crisis liggen alle bouwprojecten stil en kan hij zich nauwelijks bezig houden met concrete bouwwerken. ‘Ik zit feitelijk met een nogal abstracte agenda’, verzucht De Vreeze. Bovendien is het binnen de gemeente op eieren lopen, om zowel de gemeenteraad (door wie hij is aangesteld is, en dus

zijn feitelijke opdrachtgever), de wethouders en de ambtenaren te kunnen adviseren. ‘Het dualisme leidt tot bestuurlijke angst en een starre houding. Er is in heel Nederland een competentiestrijd ontstaan tussen wethouders en raadsleden en dat leidt tot afwachtende en heel voorzichtig opererende wethouders. Sinds het duale stelsel is de politiek niet slagvaardiger geworden.’ Zijn grootste opgaven liggen in een zorgvuldige uitbreiding van het historische centrum, het stadhuisgebied en het Hogeweggebied in Amersfoort.

Max van Aerschot werkt in Haarlem en is aangesteld door het College. Zijn werkzaamheden bij zijn architectenbureau in Haarlem heeft hij teruggebracht tot één dag in de week om zich te kunnen wijden aan de ontwikkeling van de stad. Hij beziet zijn werk niet als een lokale aangelegenheid. ‘Er zijn geen lokale opgaven meer, alles is grensoverschrijdend. Haarlem maakt onderdeel uit van de regio Amsterdam, de vervoersvraagstukken, verdichting, grootschalige openbare ruimte. Een stadsbouwmeester (dus niet: stadsarchitect) is eigenlijk een vazal van de rijksbouwmeester, vooruitgeschoven

post en uitvoerder van rijksbeleid. Al zou je het lokaal willen oplossen, dan nog zou het niet te betalen zijn.’ Zo werkt hij tegelijkertijd aan 25 verschillende gebiedsvisies, de reorganisatie van welstandsbeleid, en aan intensieve samenwerking met de raad. Hij is de 14^e stadsbouwmeester van Haarlem en werkt in die zin in een lange traditie waarvan bijvoorbeeld ook de architect Lieven de Key deel uitmaakte (1593-1627).

Hoewel de aard van de verschillende opgaven en de context anders is, vinden Van Aerschot en De Vreeze dat ze met hetzelfde bezig zijn. De bijeenkomsten staan daarom ook in het teken van het uitwisselen van ervaringen (hoe verschillend ook) en het zoeken naar gedeelde opgaven en oplossingen. Van Aerschot: ‘We willen zoeken naar de gemeenschappelijkheid van stadsarchitecten. Hoe krijg je binnen je eigen gemeente dingen voor elkaar? Hoe realiseer je een structuurvisie? Hoe borg je die in de ambtelijke organisatie?’ Ook Noud de Vreeze ziet vooral gemeenschappelijke belangen en ambities. ‘Het stadsontwerp moet centraal gesteld worden, er moet regie gevoerd worden over de samenhang van verschillende projecten. Hoe kan een stadsarchitect op een zinvolle manier bijdragen aan de verbetering van de stadsplattegrond en aan de ruimtelijke structuur op langere termijn? Aan de ontwikkeling van de toekomstige stad?’

De reeks bijeenkomsten zal in ieder geval een manifest opleveren, maar stadsarchitecten kunnen in georganiseerde vorm nog veel meer doen. ‘We kunnen bijdragen aan onderwijsprogramma's, zoals de Capita Selecta aan de Academie van Bouwkunst’, denkt Van Aerschot. ‘We kunnen juryleden aanbieden voor ontwerprijstvragen en architectenselecties’, vult De Vreeze aan. ‘Misschien’, er borrelt ter plekke een nieuw idee op, ‘kunnen we als collectief gericht opdrachten gaan verstrekken aan jonge architectenbureaus.’ Ideeën genoeg. Hier hoort u meer van.

Informatie

Op 30 september, 28 oktober en 2 december vinden drie bijeenkomsten plaats voor stadsarchitecten, stadsbouwmeesters en stadsstedenbouwers. De laatste bijeenkomst is openbaar, dan zal ook het manifest worden gepresenteerd. Meer informatie is te vinden via www.arch-lokaal.nl